Incipit notabilis q̄ſtio de cuſtodia lingue et corde bene ruminā̄da venerabilis mg̅ri Johannis gerſon ſacre theologie doctoris preclariſſimi et cancellarij pariſien̄.

Queritur. An male loqui de alijs in eorum abſencia ſit ſemper peccatū. Videtur q̄ ſic. quia nullus vellet q̄ hoc de ſe aut ſibi fieret. ergo id nec facere debet alijs aut contra alios. Conſequencia tenet per illā generalem diuini et humani iuris regulam. Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Sed in oppoſitū arguitur quia ſi ſic tūc fere totus mūdus eſſet in periculo dampnacionis perpetue. et eciam multi religioſorum. Nam cōmuniter cū hoīes cōueniūt declinant facillime ad loquendū de abſentibus et vtinā tā cito de eorum bonis ſicut proch dolor de eorum malis. Nōnūq̄ aliqui loquntur de mala vita policiā regenciū et aliorum ſeculariū vtinam nō mala intencione. Pro reſpōſione itaq̄

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſciendū q̄ actio moralis libera accipit vi tuperiū vel laudē et peccatū ex ſuis circū ſtancijs. et ſpāliter ex circūſtancia finis. In quirendū eſt igitur ad quem finem dicitur malum de abſentibus et occurrunt ſex fnēs generales. Qn̄qꝫ enim hoc fit ad inſtructio nem preſenciū et id audienciū vt caueant ſimile facere malū. Quandoqꝫ fit ad preſen ciū cautelā ne .ſ. ex ignorācia decipiantur per malā alioꝝ ſocietatē quos p̄ſumūt eſſe bonos. Quandoqꝫ fit ad vtilitatē abſentū vt viz p̄ſentes eis referant ꝓ ipſorū correc cione et emendacione. Qn̄qꝫ fit ex quadam cōpaſſione amicabili vt ſcilicet ſeipſum et audientes referens prouocet ad orandum inſtantius pro aliorū peccatis et eorū con uerſione. Quādoqꝫ vero fit ex ſola curioſi tate et aſſueta loquacitate et quadā libidīe loquendi de alijs. Quādoqꝫ aut fit ex odio vel inuidia et ꝓ diminucione fame aliene et ex animi īdignacione. Primis quatuor modis poteſt eſſe non ſolum licitū ymmo et

meritoriū referre mala abſenciū tummodo
iſn non intendat᷑ alius finis q̄ꝫ aliq̃s ꝑ nota
toꝝ quatuor finiū et ſi non miſceat᷑ alia in
tencio fermētata et ſibiipſi menciēs. Atq̃ꝫ
dum bene ꝓuideat᷑ ne ſint falſa ea q̄ dicūt᷑
aut in malo vltra q̄ꝫ i ſe ſunt per referentē
ampliata aut forſitā ſiniſtre interpretata.
Aut eciā q̄ꝫ non plus noceat talis locucio
abſentibus et eoꝝ fame q̄ꝫ ꝓſit preſentib9
et eoꝝ edificacōni. Quoniā ꝑ paruo bono
cōſequēdo nō eſt magnū malū cōmittendū.
Subiungam9 eciā cōclusionē ſecundā talē
Male loqui de abſentib9 ad ſolū ſatiſfaciē
dū ꝓprie loq̄citati et libit i loq̄ndi de aliis
qui eſt quint9 modus ſeu finis īter pretac
tos eciā ſi pro ſola deductione temporis et
quaſi pro ſolacio hoc fiat vt ſic tēpus ſine
tedio trāſeat. vix aut nū q̄ꝫ excuſatur a pec
cato et ſepi9 trāſit in mortale pccm̄. Tale
enī verbū nō eſt ocioſum. de quo iuxta ter
ribilē veritatis cōminacionē ſumus reddi
turi racionē. ſed et cōmuniter ꝑnicioſum et

multiplicitur nociuū. Nam habens extali verbo occasionē et racionē magne dāpnificacionis aliorū in sua fama eciā per hoc cadūt sepiſſime tā loquētes q̄ audiētes. vel in indignacionē cōtra eos de q̄bus fit oblocucio vel in falſam iuſtificacionē ꝓpriā tā cordis q̄ oris dū viz cogitacio interior pēſans corā ſe poſita aliena mala et ſua ꝓpria mala quandoqȝ ſimilia aut maiora palpās tumet et inflatur dicēdo. Gracias tibi ago dn̄e deus. quia nō ſum ego talis qualis iſte de quo tanta mala referūt. Et ſic miſer cadit in foueā quā fecit. et cū illo euangelico phariſeo falſe iuſto fit peccatori quē ipſe iudicat ſi non ſemꝑ deterior ei. tamē propt ſuam ſuperbiā ſimilis quia eciā peccator vt alius et ſi nō alio modo. Et hoc phariſaicū tam in loquenciū quā audientū concipitur facilime et fit saltē affectu eciā ſi racio videatur iudicare aliter et id ore manifeſtare

Si quis autē que[…] minime attemptet
reret ſignū quomō ſciet q̄n ex bono

ſine loquatur. aut malo. de malis proximi. Reſpondet᷒. ꝙ dum loquit᷒ aliquis ad bonū illius cuius mala cōmemorat. vtputa iu ſe et audientibus ꝓuocet mētem ad orandū pro emendacione talis. Neceſſariū eſt vt ſenciat tunc in ſe quandā ad eundē de quo fit ſermo conpaſſionē piam dulcēqȝ miſeri cordeȝ et caritatiuū affectū. Et eciā reqrit᷒ vt non nimis longum texat ſermonē de tā mala materia et deſpicabili. Sicut pia et benigna mater non delectatur in narrando longe mala filij ſui. Nec eciā dicit illa niſi ex neceſſitate vt puta ipſi medico aut illis qui eius ſaluti poterunt prodeſſe et malum adiacens auertere. Sicȝ narrando ſuſpirat alte triſtat᷒. dolet et abbreuiat ſermonem quantū preualet. et quantū videt᷒ ſufficere ad oſtenſionem infirmitatis que ſibi tante triſticie cauſa exiſtit. Sed dū quis loquit᷒ malū de alijs ex loquacitate ſūt ſigna oppo ſita. Quoniā tunc ſentit indignacionē ani mi cōtra eos de quoꝝ malis loquit᷒ et cum

quadā amaritudīe fellis corrodit et mordet
ipſos abſentes. et verbis ſuis venenatis li
guaqꝫ ſua vt gladius acut⁹ acuata lacerat
et dilaniat ſine miſericordia et ſine aliqua
conpaſſione. Nec ponit finē verbis ſuis q̇a
ſaciari nequit eius vorax inuidia quī licet
crudas omnes carnes et totū ſanguinē ei⁹
quē deuorat quantū in eo eſt abſumpſerunt
Et q̄uis cōſciencia ſua ſibi clamet ꝙ talia
agendo neminē edificet et nō nisi q̄ audien
tes ſcandalizet non tamē adhuc ceſſat qn̄
quantū tēpus patitur venena ſua totaliter
effundat. Itē ſignū eſt nō fallax cū ſic malū
loquēdo de abſentibus eos corrigere mime
curet. Hoc autē ſciri poteſt ex eo quia pn̄ti
bus nō cōmittit vt abſentibus caritatiue
ea que ipſe inuide refert denūcient ymmo ꝑ
ſepe poſtq̄ ad cor reuertit timet ne id fa
ciant et ſi factū foret nō equo animo ſuſti
neret. Non quia doleat de alterius iniuria
et ſua propria culpa ſꝫ magis de ſua vilifi
cacione ex detractionis nota. Nollet enim

detractoꝛ reputari ꝙuis eſſe non vitet. Jtē
ſignū efficax videtur vt loquens malum de
alijs interrogat coꝛ ſuū coram coꝛdis īſpec
toꝛe deo cui mētiri non poteſt ꝙuis poſſit
mentiri iniquitas ſibiipſi et q̄rat an vellet
ꝙ alius ſic loqueret᷑ de ſe coram alijs ea in
tencione ea foꝛma et ſic de ceteris circūſtā
cijs q̄liter ipſe loquit᷑ de alijs. Et ni fallar
vt frequenter reſpondebit ſibi coꝛ ſuum ſi
mēdacit᷑ eū veritatē ſuppꝛemere voluerit
ſe hoc nequaꝙ̄ velle. Signū ergo mali ē.
Hoc clauo recūdit᷑ nōnulloꝝ excuſacio fal
ſa et friuola qui cū locuti fuerint ad libitū
ſuum de pꝛoximoꝝ ſuoꝝ malis audēt ſi ſup
hoc obiurgant᷑ dicere eciam qn̄qꝫ cōſtāter
licet mendicaciter ſe hoc feciſſe non mala
intencione neqꝫ aīo cuiꝙ̄ nocendi et nullo
modo ex inuidia. Et ſi rurſum īterrogant᷑
an ergo ex ſingulari id egerint dilexcione
et amicicia et ad magnū ꝓfectū aut cōmo
dum abſencium et an ſimilia dilectionis et
aīcicie ſigna velint erga ſe cōſimiliter fieri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

laqueis pplexitatis ita capti et irretiti ſūt
vt vel manifeſtū contra conſcienciā ſuā p
ferre mendaciū vel verbū iniquū et doloſū
iniuſte dixiſſe cōtra proximū fateri cogant
Quor vtrumqȝ malum eſt. Malum igit et
valde malū multumqȝ periculoſū ē homini
eſſe promptū ad loquendū malum de abſen
tibus eciā ceteris malis que inde ſequūtur
circūſcriptis. Mens tā loquentis q̄p audiē
ciū impeditur a melioribus et ſalutaribus
poſtmodū ex hoc eciam in vita. Cum enim
expoſt fuerit orandū et deo ſeruiendum ad
mentem redeunt placeat vel diſpliceat cum
quadā quaſi violencia que p̄us incaute cō
miſit vel admiſit cum mala cōplacencia. O
quanto conſulcius eſt itaqȝ loqui de bonis
aut de peccatis et malis ppriis q̄p ita rodere
dente canino alios. Vix eciā deniqȝ ſeruatur
menſura quin miſceat mendaciū et malum
peruū augmentat et ad partē trahat ſemp
deteriorē et pene in nullo excuſetur aut al
leuiet vt ſic fiat ſupra modū peccās pccm

q̄ſi vnū aut ſimplex peccatū nō ſufficiat in ꝑniciē ipſius loq̄ntis. Veniam⁹ nūc ad concluſioꝫ terciā viꝫ loq̄ malū de alio ad finē ſextū ſcꝫ directe ex odio vel īuidia hoc eſt ſemꝑ pcc̄m. Et qn̄ notabiliter ꝑ hoc leditᷣ fama aliena et dū loquens hoc aduertit in ſua cōſciencia aut aduertere poſſet et deberet ē grauius peccatū ſepiſſime q̄ꝫ furtum aut q̄ꝫ foret eſus carniū in ſexta feria vel ieiunij eccleſie magni ſācti cuiuſcūqꝫ. Dura eſt hec ſentēcia ſꝫ veriſſima. Salubre itaqꝫ conſiliū eſt ad vitandū tā grāde aīe ꝑiculū vt homo diſcat et aſſueſcat ita honeſte loq̄ de abſentib⁹ ſicut loquēdū eſſet ſi ipſi adeſſent et ꝑſonaliter ſermonē de ſe prolatū audirent. Itēqꝫ vt hō timorē dei ſemꝑ habeat pre oculis cordis. qui vtiqꝫ vbiqꝫ preſens ē et in cui⁹ cōſpectu loquitᷣ. Non autē ſolū hoc ſed et cor intuetur et reddet tēpore ſuo vnicuiqꝫ iuxta opera ſua. Oret ergo neceſſe eſt quilibet vt ponat dn̄s cuſtodiam ori ſuo. Sed et audientes caueant ſibi ne ſint

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pruriētes auribꝰ vt delectet eos audire alie
na mala. Quia iuxta beati iheroimi. veriſ
ſimā ſentenciā eqꝫ reus eſt qui detrahentē
libenter audit ſicut is q̇ detrahit ymmo nō
nūꝙ̄ āpliori reatu cōſtringitᷣ ꝓpter p̄ſtitā
alteri occaſionē Si enī ipſe nō libenter au
diſſet alter forſan tacuiſſet. Et vt amplius
pertimeſcamꝰ tā periculoſū ligue viciū ad
uertendū ē ꝙ cōiter doctores ipſū non ſolū
cōparant furto ſꝫ et homicidio ymmo et p̄
ferūt hac racione. Quia ī homicido occiditᷣ
corpus vnū in detractionis vero vicio occi
duntᷣ anime plures. Quia aīa detrahentis
et anime detractonē libentᷣ audienciū et q̄nqꝫ
eciā anima eiꝰ cui detrahitᷣ. Itē q̇a nōnūꝙ̄
faciliꝰ ſatis fit ꝓ homicidio et furto corpo
rali ꝙ̄ ꝓ huiuſmodi homicidio et furto ſpi
rituali ſcꝫ detractione. Racio q̇a ī illis quā
titas dāpni eſtimari poteſt. et ſic corrn̄dēs
emenda ſubſequi in iſtis autē nequit cū nō
poſſit conſtare in quot hominū corda medi
ate vel inmediate detrahēs bonā opinionē

et famā eius cui detraxit occiderit atqꝫ fur
tiue bonū fame qđ inter oīa alia coꝛporalia
et huiꝰ vite bona multū ē ꝑciosum ſubtrax
it vn̄ et difficulter ſatiſfacere ipſo leſo po
terit cū tn̄ iuxta btī augꝰ. dictū pcc̄m non
dimittit᷑ niſi reſtituat᷑ ablatū. Quō aūt reſti
tuet cū ignoꝛē quātū debet? Itēqꝫ inter ce
tera peccata iſtud videt᷑ quodāmō inhūani
us et beſtialius quia lupinū. Dicit᷑ nāqꝫ ꝙ
niſus niſū non cōmedit nec canis canē nec
beſtia aliq̄ beſtiā ſue ſpecie. ſed bn̄ alteriꝰ
ſola lupa excepta. que vt aiūt cū fame pre
mit᷑ lupū cōmedere nō veret᷑ ſic et detractoꝛ
homo hominē ſue nature cōſoꝛtē tāꝗ̃ lupa
rapaciſſima dētibꝰ detractionis rodere cōme
dere et occidere nō erubeſcit. In hoc a lupa
differens ꝙ illa cōmedit carnes recentes.
ipſe aūt qñqꝫ carnes fetētes et iā putrefac
tas cū iam viꝫ non tm̄ viuis. ſꝫ et dudū iā
moꝛtuis dentes moꝛdaces detractoꝛie īfigit
O abhoīandū malū et valde odiēdū. Bene
ergo ſapiēs vocat detractores deo odibiles

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eũ tamẽ ſcriptũ ſit de deo. Nichil odiſti eoꝝ
que feciſti. In ſingnũ magne deteſtacionis
haut dubiũ peccati detractionis dicit deus
odire detractores q̄ nichil odire ſolet eoꝝ q̄
fecit. Aut reſtat dicere ꝙ detractores non
ſint factura ſua. Nõ quidẽ ſcd̃m eſſenciã ſʒ
ꝓpter ſingulare ĩ eoꝝ maliciã. Unde et hac
de cauſa beat⁹ auguſti⁹ vir ſciencia et vita
vtiqꝫ p̄clariſſimus ad tm̃ deteſtabat hoc vi
ciũ vt circa mẽſam vbi cõiter de facili lin
gue peccatũ iuxta beati gre. de diuite epulo
ne ſentenciã ſe in miſcet ſcʒ hec metra vt
in ei⁹ legẽda inuenit ſcripta haberet. Quiſ
q̇s amat dictis abſentũ rodere vitã. Hanc
m̃ſam nouerit idignã fore ſibi. Et vt facto
approbaret q̇ ſcripto ſtatuerat cũ q̇dã epiſ
copi vt ibidẽ legit ad ei⁹ mẽſam cepiſſent
ĩcaute laxare linguã in detractionẽ abſentũ
ayebat. Niſi ceſſarent ipſe illa metra delere
et de mẽſa recedere vellet. Hinc eciã ꝙ reli
gionũ fũdatores cõſiderantes multiplex in
lingue vicio pendere aĩe periculũ ſanxerũt

ꝓuidiſſime pro ſūmo remedio iuge ꝑ loco et tēpore ſuis ſeq̄cibus ſilenciū certas pe nas i robur ſanxionū ſuaꝝ cōtra trāſgreſſo res adiciētes. Et claꝝ ē experiēcia docente ꝙ vbi cenſura hec ſilencij obſeruatᷣ arcius ibi religio viget laudabilius et perfectius Porro quāꝗ̄ cuſtudia oris cuiqꝫ ſit neceſſa ria ꝓpter cauenda mala p̄tacta ſpecialiter tn̄ hec oportuna ē religioſis et ſacerdotibꝰ criſti quorū ora nō diabolicis iaculatoribꝰ ſꝫ diuinis die noctuqꝫ laudibus repleta eſſe debent. maxime eciā ꝓpter illa tremēda ſa croſancta corpis et ſanguinis miſteria que ipſorū ora quaſi quotidie tangere habent. Demū male loqui volēs de alio debet p̄mū cōſiderare ſeipſū. fragilitatē ſuā et ꝓprios defectus. et quō indiget eciā ipſe mīa dei ne cadat. ſicut ille cecidit de quo loq̄ intendit. ymmo iā ſimiliter et forte plus grauiter ce cidiſſet niſi diuina gracia ſe pſeruaſſet. Ne mo quippe ē ſanctꝰ aut innocēs viribꝰ ſuis Penſet quoqꝫ ſi ipſe eſſet in ſtatu alioꝝ vt

aliꝭ faciūt faceret et qn̄qꝫ peius. Occaſiōe nāqꝫ peccandi que valde multiplex eſt data difficile ē non peccare. ymmo ſingulare dei domū tūc peccatū poſſe vitare. Nā ſi homo qui non niſi ſe et linguā ſuā regere habet ita ſepius deficit occaſione ſe offerente. vt cadat tam facile in peccatū detractionis et cetera mala nec poteſt eſſe dn̄s ſuiipſiꝰ. q̄d rogo hic eſtimare pie debebit de ceteris q̄ non ſolū ſe ſed et alios multos diuerſoꝝ et mirabiliū moꝝū regere habent? Nonne ſi q̄ viſcera pietatis et fraterne caritatis in eo fuerint ꝓ hiꝭs talibus ſi non oīa pūctualiť ad rectū dirigunt. magis deuote orabit. q̄ꝫ detractorie lacerabit? Regraciabiť itaqꝫ deo qui ſe ī tuto collocauit. et cōpacieť fratribꝰ quia omnes vnū habemꝰ patrē in celis. tā variꝭs et multis ꝑiculis. eciā non tātū ꝓ ſe ſed et pro cōmuni ſalute expoſitis. Deni qꝫ timeat nichilominꝰ ſibi vſurpare diuinū iudiciū cum nō veretur iudicare alienū ſeruū qui ſuo dn̄o ſtat aut cadit. Stabit autē

pocius quoniā potens eſt deus ſtabilire eū
Hoc enim pie debet pocius p̄ſumi ꝙ vt cō
dempnet. Talia enī innumera in ſcripturis
ſacris ſunt et ex dictamine eciā plura ſimi
lia ſunt iuris tā diuini ꝙ humani quibꝫ hō
ſe iuuare cōtra tam peſtiferū viciū lingue
poterit ꝑiter et munire. Que et diligenter
debet attendere et aduertere et in effectum
deducere ne alias fruſtra ſit quidq̄d boni a
git. Aduertat eciā ꝙ licet pene totū huma
nū genus peccato lingue coīter ꝑiclitetur
pauci tn̄ ſunt qui debite inde cōterant̄ cōfi
teant̄ et ſatiſfaciāt. Ymmo reꝑiunt̄ nōnulli
adeo mentis et oculis ceci ꝙ detractiones
adulacōes calūpnias et ceteras manifeſtas
oīs dāpnandas neq̄cias nō reputent apud
ſe ꝓ peccatis. Qui ſi forēt de laycoꝝ nume
ro litteras ignorāciū viderent̄ vtcūqꝫ excu
ſandi. nūc aūt excuſacionē nullā habent de
peccato ſuo. quia ꝓhdolor lrāti et clerici
et qn̄qꝫ habitu religioſi ſunt. Timere quoqꝫ
merito deberent ne ſi habitant̄ lingue ſue

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

beneficio ad deum laudandū et propriam ſalutem operando cōceſſo in extrema neceſſitate ſua videlicet in horrenda mortis hora vſus debitus tam nobilis doni iuſto dei iudicio ſubtrahatur cum eo permaxime indigebunt ad cōfitendum peccata ſua. et exponendum neceſſitates ſuas. et ad cōmendādas animas ſuas deo et ſanctis ſuis et eorum amicis. Longius ꝙ̄ intendebamus et forſan diucius ꝙ̄ debueramus de vicio lingue diſſeruimus. ſ3 nemini diſpliceat nullus ſiniſtre diiudicet pro cōmuni bono factum ē coram deo loquimur. nulli in contemptum.

Explicit q̄ſtio notabilis de. Cuſtodia lingue et corde bene rumināda. Venerabilis viri magiſtri. Johānis. Gerſon. Sacre theologie doctoris. et. Cācellarij pariſieñ.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

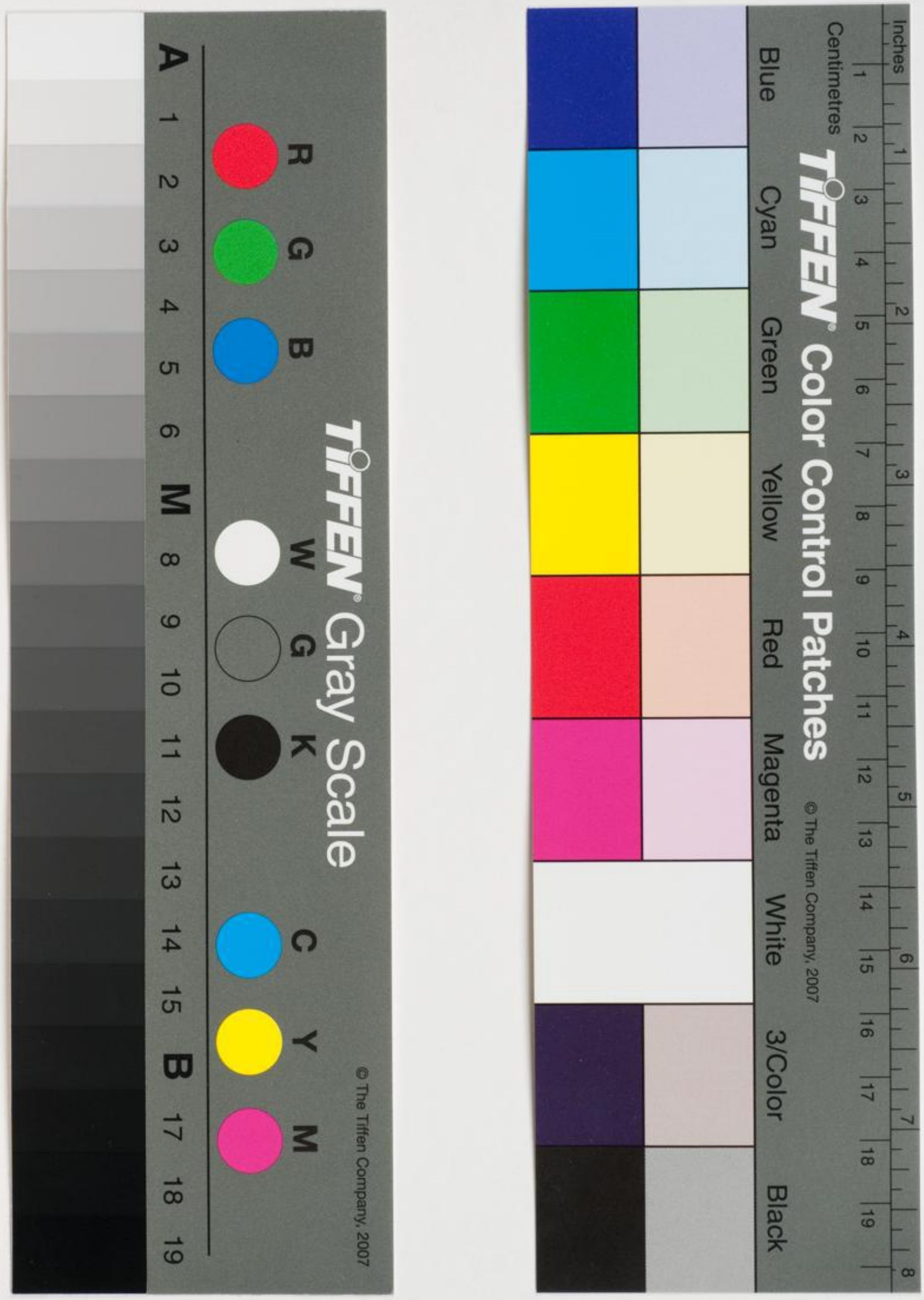

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf